

Cemiyetler Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Adalet ve İçişleri Komisyonları raporları (1/519)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Sayı : 71 - 449, 6/2723

17 . XII . 1945

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

3512 sayılı Cemiyetler Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bir madde eklenmesine dair olup İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 14 . XII . 1945 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başbakan
Ş. Saracoğlu

Gerekeçe

Cemiyetler Kanununun yürürlükte olan 4 ncü maddesi gereğince dernek, mahallin en büyük mülkiye üstüne tüzüğünü ve beyannamesini vermekle teşekkül eder.

Medeni Kanunun 53 ncü maddesinde ise derneklerin, tüzüklerinde dernek olarak kurulmak arzusunun açığa vurmakla tüzel kişilik sahibi olacağı tasrih edildiğinden bu ana hükmün esasları dairesinde birinci ve 4 ncü maddelerin değiştirilmesi uygun görülmüştür.

Buna göre birinci maddenin son fıkrasında, derneklerin, tüzüklerinde dernek olarak kurulmak arzusunu açığa vurmakla tüzel kişilik sahibi olacakları tesbit edilmiş ve 4 ncü maddeye de, bu esas gözönünde tutularak kurulan derneklerin yalnız tüzüklerini yetkili makamlara vermekle ödevli buldukları hükmü konulmuştur.

Birleşmek suretiyle bir birlik teşkil eden derneklerin kanunun 7 nci maddesi gereğince bağımsız bir mahiyet alması kabul edilmiş olmasına nazaran kurulan birliklerin müsaadeye bağlı tutulması lüzumsuz görüldüğünden 7 nci madde kaldırılmış ve buradaki hüküm yukarıki esaslar dairesinde 4 ncü madde içine alınarak 5 nci maddede buna mütenazır bir halde tasrih olunmuştur.

Derneklerin kurulması için hiç bir müsaadeye lüzum olmadığı esası kabul edildikten sonra feshinin müsaadeye bağlı tutulması, mantıkî bir netice olmaz. Bundan başka Medeni Kanun hükümleri gereğince derneklerin, müessesilerin rızasına, yargıç kararına ve devamına imkân kalmaması sebeplerine dayanarak fesh edileceğine göre Cemiyetler Kanununda bu cihetin tebarüz ettirilmesi gerekir.

Bu bakımdan 27 nci maddeye bunu ifade edici bir hüküm koymak ve kezalik 27 nci maddenin derneğin feshi hakkında toplanacak genel kurul toplantılarında komiserin huzuru meşrut olduğundan ve feshi için mahallin en büyük mülkiye üstü veya İçişleri Bakanlığının tasdiki lâzımgeldiğinden bahseden 4 ncü ve 5 nci fıkralarının kaldırılması lâzımgelir. Kaldı ki yürürlüğü muhafaza olunan 31 nci maddeye göre derneklerin genel toplantılarında Hükümet lüzum görürse her zaman bir komiser bulundurabileceğine göre Hükümetin dernekleri murakabe hakkı da saklı bulundurulmaktadır.

Kanunun 33 ncu maddesine göre 4 ncü ve 5 nci maddeler hükümlerini yerine getirmiyen derneklerin mahallin en büyük mülkiye üstünün emriyle çalışmaktan men olunmakla beraber mevcut malları muhafaza altına alınacak ve bu suretle faaliyette bulunanlar hakkında; hareketleri daha ağır cezaya müstelzim bir suç olmadığı takdirde Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesi uyarınca takibat yapılacaktır. Bu maddenin birisi derneğin çalışmaktan men'i ve mevcut malların muhafaza altına alınması hususunda idari, diğeri de ceza takibi bakımından kazai olmak üzere iki hükmü bulunmaktadır.

Derneğin çalışmaktan men'i ve mallarının muhafaza altına alınmasını müstelzim fiiller ceza takibine esas teşkil ettiğine göre birbirine bağlı bulunan bu iki müeyyedenin birleştirilmesi ve cemiyeti faaliyetten men etmek ve mallarını muhafaza altına almak hakkındaki yetkinin de mahkemeye verilmesi ve aynı zamanda 9 ncü madde ile yasak edilen gayeler ile dernek kuranlar hakkında takibat yapılması ve bu kabil derneklerin mahkemece kapatılması ve mallarının muhafaza altına alınması maksatları ile 33 ncü maddenin değiştirilmesi ve aynı hükümlere tâbi olması itibarıyla bu madde şumulü içine 4, 5, 7 ve 27 nci maddelerin konulması ve 34 ncü maddenin de 33 ncü maddeye mütenazır olarak yeniden yazılması uygun bulunmuştur.

Bununla beraber bahse mevzu olan tedbirlerin geçikmesinden doğan zarar gözönüne alınarak bu tedbirlerin hükümden evvel dahi alınabileceğine dair mahkemeye yetki verilmiştir.

Kurulan bir cemiyet gayesini değiştirdiği takdirde yapılacak işlem hakkında yürürlükte bulunan kanunda hiç bir hüküm yoktur. Bu suretle gayesini değiştiren bir derneğin yeni kurulan bir dernekten farkı olmamasına göre gayesini değiştiren derneklerin de 4 ve 5 nci maddeler hükümlerine bağlı kalması için tasarıya bu hususta yeni bir hüküm konması muvafık görülmüştür.

Adalet Komisyonu Raporu

T. B. M. M.

Adalet Komisyonu

Esas No. 1/519

Karar No. 22

27 . V. 1946

Yüksek Başkanlığa

3512 sayılı Cemiyetler kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bir madde eklenmesine dair İçişleri Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunun 14/12/1946 tarihli Toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun tasarısının Komisyonumuza da havale edilmesi üzerine ihtiva eylediği hükümler Başbakan ile Adalet ve İçişleri Bakanları hazır oldukları halde incelendi ve görüşüldü:

(Cemiyetler Kanununun bugün yürürlükte olan 4. ncü maddesi derneklerin (Mahallin en büyük idare üstüne Ana tüzüğünden 2 nüshası ilişik olarak verilecek bir beyanname ile teşekkül etmiş olacakları) esasını koyduktan sonra (Derneğin faaliyete geçebilmesi için Ana tüzüğünün verildiğini İdare Makamlarınca tescil olduğuna dair bir vesika alınması şartı-

nı) da aramakta olduğundan derneklerin kurulmasına bir nev'i izin ve ruhsat sistemini tesis etmiş bulunmaktadır. Bu sistemin yanı başında yer alan ikinci bir sistem, fertlerin muayyen bir gaye etrafında toplanmalarının tüzel kişilik dediğimiz varlığa vücut verdiğini kabul etmekle beraber bu varlığın Devlet veya üçüncü şahıslar nazarında hüküm ifade edebilmesini ihbar veya tescil edilmesine bağlı tutmaktadır ki bundan daha ileri ve liberal olanı hiç şüphesiz bir derneğin varlık ifade edebilmesi için dernek olarak teşekkül arzusunu izhar keyfiyetini yeter sayan «Serbesti usulü» sistemidir. İşte tasarının en bâriz vasfı derneklerin kurulmasında bu ileri sistemi kabul etmiş ve değişiklik yapılan maddeleri de bu esas dairesinde düzenlemiş olmasıdır. Müşterek bir hedefe vusul için bir çok fertlerin

bir araya gelmesile vücut bulan bu topluluğu teşkil edenlerin takip ettikleri gaye ve maksatta birlik vardır. Bunlardan kazanç paylaşmağr amaç edinmeyenler tetkik konusunu teşkil eden kanunun şumulüne girerler.

Her nekadard derneklerin kurulması, teşkilâtı ve dağılması medeni kanunumuzun ikinci babının ikinci faslında ve hususi hukuk hükümleri arasında yer almış ise de dernekler takip ettikleri gaye itibariyle aynı zamanda kamu hukuku alanına girdiklerinden bu bakımdan da bazı kanun hükümlerine ihtiyaç olduğu aşikârdır. Her dernegin ana tüzüğünden iki nüshasını kurulduğu yerin en büyük idare üstüne tevdi (4 ncü madde) tüzüğün belirli bir süre içinde gazete ile ilânı (5 nci madde) fesih keyfiyetinin idare makamlarına bildirilmesi (madde 27) bu neviden hükümler arasındadır.

Derneklerin mücerret bir irade beyaniyle varlık iktisap etmeleri gibi geniş bir esas takip eden tasarının 1 nci maddesine komisyonumuzca eklenen fıkra dernek kurma hak ve hürriyetinin hudutlarını ana hükümlere uygun ve en geniş bir görüşle tâyin mülâhazasına dayanmaktadır. dernek kurmağa yönelen bir irade beyanının hukukan muteber olabilmesi ve derneğe vücut verebilmesi için müesses cemiyetin kanunların tâyin ettiği hukuki nizamına ve ahlâk telâkkilerine aykırı olmaması gerektir. Bu bakımdan amacı kanunen ahlâkan veya umumi adaba aykırı olan dernekler hiç bir varlık iktisap edemezler. Bunlardan teşkil veya tesisi ceza kanununda müeyyide altına alınmış olanlar bu fıkra şumulüne girmekle beraber cezaları da fiil ve hareketlerinin vehametine göre tertip ve tanzim edilmiş olduğundan anasırı itibariyle Ceza kanunundan farklı bir mahiyet arzetmeyenlerin bu kanunda tekrarında bir fayda mülâhaza edilmediğinden 9 neu maddenin E fıkrasının çıkarılmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

30 neu maddede yapılması teklif olunan değişiklik birinci madde ile ahenkli olan bir prensip değişikliğidir. Bugün yürürlükte olan hükümlere göre idare âmirlerine tanınmış olan dernekleri faaliyetten menetme yetkisi maddenin yeni şeklinde mahkemelere intikal etmekte ve bu suretle yeni sistemin bütün icapları yerine getirilmektedir. Ancak otuz üçüncü maddede aynı

ceza müeyyidesi altına alınan hususlardan bir kısmı sadece bildirim vermemek veya tüzüğü vaktinde ilân etmemek gibi şekil noksanlığına taallük etmekte, diğer bir kısmı ise gayeleri kanuna, ahlâka veya umumi âdaba aykırı olmalarından kurulmalarına cevaz verilmeyen dernekleri şumulüne almakta olmasına nazaran her iki husus hakkında usul ve müeyyide bakımından ayrı ayrı hükümler konulması ve maddenin bu esas dâhilinde yeni baştan kaleme alınması muvafık görülmüştür.

Derneklerin konu ve amaçlarının ana tüzükte belli edilmesi kanunun 2 nci maddesinde açıkça yazılıdır. Konu veya amaç değiştiren derneğin tüzükte de değişiklik yapmakla ödevli olması bakımından kanunun 4 ncü, 5 nci maddelerine tevfikân tüzüğün idare üstüne tevdi ve gazete ile ilânı ve 22 nci maddede yazılı kararın alınması zaruri ve bu itibarla 4 ncü, 5 nci maddelerin tüzük değişikliğinde yerine getirilmesi 33 ncü maddenin tatbikını gerektireceğinden bu hususların ayrıca belirtilmesine lüzum görülmiyerek ek 2 nci madde tasarıdan çıkarılmıştır. Tasarının diğer maddelerinde yapılan değişiklikler kelime ve ifade değişikliklerinden ibarettir.

Havalesi gereğince İçişleri Komisyonuna verilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Adalet Ko.

Başkanı	Sözcü	Kâtip
Kayseri	Zonguldak	Manisa
R. Özsoy	Ş. Devrin	F. Uslu
Afyon K.	Antalya	Balıkesir
A. Taşkapılı	N. Aksoy	O. N. Burcu
Bingöl		Bursa
F. F. Düşünsel		A. Akgüç
İmzada bulunmadılar		
Denizli	Denizli	Erzincan
H. Günver	N. Küçüka	A. Fırat
İstanbul	Kastamonu	Kastamonu
K. C. Berksoy	A. Binkaya	F. Ecevit
Kayseri	Kocaeli	Konya
C. Tüzel	S. Artel	H. Karagülle
Mardin		Rize
E. Ergin		S. A. Dilemre
İmzada bulunmadılar		
Sinob		Urfa
C. Atay		K. Berker

İçişleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.

İşşleri Komisyonu

Esas No. 1/519

Karar No. 31

31 . V . 1946

Yüksek Başkanlığa

3512 sayılı Cemiyetler Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bir madde eklenmesine dair İçişleri Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar kurulunun 14 . XII . 1945 tarihli Yüksek Meclise arz kararlaştırılan kanun tasarısı Komisyonumuza havale olunmakla, Adalet Komisyonu raporiyle birlikte ve Adalet, İçişleri Bakanları huzuriyle, incelendi.

1938 yılında kabul edilen Cemiyetler Kanunundaki bazı hükümlerin son yılların siyasi ve medeni ihtiyaçlarını tamamen karşılamadığını gören Hükümetin Büyük Meclise sunduğu bu tasarı vatandaşların âmme hakları sahasında mühim bir yer tutan dernek kurma faaliyetini daha liberal bir sistem içinde düzenlemek ve bu suretle Cemiyetimizin muhtaç olduğu müşterek çalışmaların ve toplu gayretlerin gelişmesini kolaylaştırmak prensipine dayanmaktadır. Tasarının ruhunda ve metninde mündemiç bu ana prensipe tamamen iştirak eden Komisyonumuz Adalet Komisyonunun gerekçesindeki esaslara da uygunluğunu belirtmiştir.

Filhakika : 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun değişen birinci maddesi esaslı bir prensipi ihtiva etmektedir. Eski madde gereğince, dernekler teşekkül ettikten sonra tüzel kişilik sahibi olmakta ve eski 4 ncu madde gereğince de faaliyete geçebilmeleri için İdare âmirinin iznini ihtiva eden bir vesika almaları icap etmekte idi. Kabul edilen yeni madde ise Medeni Kanunumuza uygun olarak birden ziyade kişilerin kazanç yapmaktan başka bir maksatla bilgilerini ve çalışmalarını müşterek bir gayeye yöneltmek arzusunu ızhâr etmekle derneğin tüzel kişiliğe sahip olması esası kabul edilmiş ve bu suretle sadece irade beyanın varlık kazanmıya yeter sayan ileri ve liberal bir sisteme gidilmiştir. Bazı kelime değişiklikleriyle kabul edilen bu maddenin üçüncü fıkrası eski 9 ncu maddenin «C» fıkrasında biraz farkla mevcut olan bir hükmü ihtiva etmektedir. Bu hüküm dernek kurma amacını taşıyan irade beyanın ana

sınırmı çizmektedir. Cemiyetimizin ana kanunlarımızla taayyün eden genel hukuk nizamına mutlak şekilde aykırı ve hukuk dışı bir gayenin gerçekleştirilmesi için kurulmak istenen bir derneğin varlık iktisap edemeyeceği esasen Medeni Kanunumuzun kabul ettiği prensipler arasındadır. 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 9 ncu maddesinin (C) fıkrasındaki gayesi (Gayesi kanunlara uymıyan) ve Hükümet tasarısının 9 ncu maddesinin birinci fıkrasında (Kurulması kanunen yasak edilen) tâbirlerinin tatbikatı anlaşıp bakımından tereddüde yer vermesi ihtimalini düşünen Adalet Komisyonunun teklif ettiği veçhile Medeni Kanunumuzda ve diğer mevzuatımızda mevcut olan ve yıllardanberi içtihatlarla işlenen (Gayesi kanuna aykırı) tâbirini Komisyonumuz da uygun bulmuştur. Bundan başka umumi âdap ve ahlâka aykırı bir amaç güden bir derneğin tüzel kişilik sahibi olmayacağı hükmü Medeni Kanunumuzla da âhenktar olarak tesbit edilmiş bulunmaktadır.

4 ncu madde, kabul edilen yeni esasa göre derneklerin kurulurken lâzım olan müracaat şekillerini tesbit etmektedir. Siyasi derneklerin, mahiyetleri icabı çok defa tüzüklerine programlarını da ekledikleri vâkidir. Bu bakımdan maddenin ikinci fıkrasına tüzükle beraber (Programın da verilmesi) hükmünün konulması ileri sürülmüşse de siyasi partilerin bu programla ortaya çıkmaları tabii olduğu bu programın, tüzükte bu kanun gereğince tesbiti icabeden dernek gayesinin daha tafsilâtlı ve plânlı bir izahlı mahiyetinde olduğu ve programa tüzüğün bir eki nazariyle bakılması lâzımgeldiği düşünülerek ayrıca metinde ilâve ve tasrihe zaruret görülmemiştir.

Kanunun 5 nci maddesinde teklif ve Komisyonumuzca da kabul edilen değişiklik (Vesika istihsal eden) tâbirinin kaldırılmasına, A ve B bentlerindeki sürenin bir aydan on beş güne indirilmesine ve ilânın bir gazete ile yapılabileceği esasına inhisar etmektedir.

Tasarının prensiplere taallük eden diğer önemli hükümleri yeni 9 neu maddede toplanmıştır. Kurulması yasak edilen dernekleri sayan eski 9 neu maddede mevcut olup bu kanunla kaldırılan hükümler şunlardır :

1. — Anayasanın ikinci maddesinde yazılı Devlet rejimine aykırı maksat ve gaye güden cemiyetler.

Filhakika Anayasanın tâyin ettiği rejimlere yakırı gaye güden derneklerin kurulması Umumi Ceza Kanununda suç tehdidi altına konulduğu takdirde mümkün değildir. Bu bakımdan yeni 9 neu maddede bu yasağın kaldırılması ilk nazarda bu gibi derneklerin kurulabileceği fikrini vermekte ise de Umumi Ceza Kanununda suç olarak tavsif ve ceza tehdidi altında kaldığı müddetçe memnuiyetin devam edeceği tabiidir. Ancak evvelce mevcut olan bu hükmün yeni tasarıdan çıkarılmasını daha liberal bir sisteme doğru bir adım olarak telâkki etmekteyiz.

2. — Emniyet ve asayişe aykırı dernekler.

Bu tâbirin müphem mânası ve tatbikatta tereddütlere yol açması ve kanunun diğer maddelerinde esasen kâfi hükümlerin bulunması hasebiyle kaldırılmasında isabet olacağı düşünülmüş komisyonumuzca da yerinde görülmüştür.

3. — Sınıf esasına dayanan dernekler.

Hükümet eski 9 neu maddede sınıf esasına dayanan derneklerin kurulma memnuiyetinin siyasi partilerin inkişafını güçleştireceğini düşünerek bu hükmün kaldırılmasını teklif etmiş ve bu da aynen kabul edilmiştir.

4. — Cins esasına dayanan dernekler.

Âmme haklarını kullanma hususunda kadın ve erkek tefriki umumi prensiplerimizce de uygun görülmediğinden bu hüküm de yeni tasarıda yer almamış bulunmaktadır.

Eski 9 neu maddede mevcut olmayıp Hükümet tarafından yeniden vazı düşünülen hüküm yeni 9 neu maddenin (E) bendini teşkil etmektedir. Ancak Adalet Komisyonunun gerekçesinde de tebarüz ettirildiği veçhile bu gibi dernek-

ler esasen Umumi Ceza Kanunumuzda ceza müeyyidesi altına alınmış olduğundan ve burada tekrarında bir faide görülmediğinden (E) bendinin çıkarılması oybirliğiyle kabul edilmiştir.

27 nei madde derneklerin feshi hakkındaki hükümleri ihtiva etmektedir. Eski maddede fesih kararının idare makamlarınca tasdiki lâzımgeldiği ve tasdik edilmeyen derneğin Hükümet komiserinin nezareti altında devam edeceği hakkındaki kayıtar kanunun yeni prensiplerine uyularak kaldırılmış ve bu değişiklik komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

Tasarıdaki diğer mühim bir değişiklik yeni 34 neu maddede yer almıştır. Eski hükme göre idari âmirler, mevzu ve gayesi dışında faaliyette bulunan derneklerin tescil vesikalarını geri alma yetkisine sahip bulunmakta idiler. Bu yetki yeni maddede mahkemelere verilmiş ve bu suretle birinci madde ile prensip uygunluğu temin edilmiştir.

Tasarının 33 neu ve 35 nei maddeleri Adalet Komisyonu tarafından değiştirilen şekilde kabul edilmiştir.

Kamutaya verilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

İçişleri Ko. Başkanı	Bş. V.	Sözcü
Tekridağ	Çoruh	Bolu
C. Uybadin	A. Tüzün	H. Ş. Adal
Kâtip		
Trabzon	Ankara	Balıkesir
S. Abanozoğlu	F. Daldal	Y. S. Uzay
Balıkesir	Bursa	Elâzığ
F. Tiritoğlu	F. Güvendiren	İ. Yalçın
Erzurum	Gazianteb	Giresun
N. Elgün	Dr. A. Melek	N. Osten
İstanbul	Kayseri	Konya
M. Üstündağ	A. H. Kalaç	Ş. Ergun
Malatya	Maraş	Tokad
E. Barkan	R. Kaplan	A. G. Pekel
Yozgad	Zonguldak	
S. Korkmaz	R. Vardar	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

3512 sayılı Cemiyetler Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 3512 sayılı kanunun 1 nci, 4 ncü, 5 nci, 9 neu, 27 nci, 33 ncü ve 34 ncü maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

« Madde 1. — Kazanç paylaşmaktan başka bir maksatla ikiden ziyade şahsın bilgilerini, emeklerini devamlı bir şekilde birleştirmeleri suretiyle kurulan dernekler bu kanun hükümlerine bağlıdırlar.

Dernekler, tüzüklerinde dernek olarak kurulmak arzusunu açığa vurmakla tüzel kişilik sahibi olurlar. »

« Madde 4. — Her dernek kurulduğu tarihten takibeden günde kurulduğu yerin en büyük mülkiye üstüne ana tüzüğünden iki nüshası ilişmiş bir beyanname vermeğe mecburdur.

Siyasi derneklerle birden ziyade illerde faaliyet gösterecek derneklerin tüzükleri ve beyannameleri İçişleri Bakanlığına gönderilmek üzere yukarıki fıkra gereğince kurulduğu yerin en büyük mülkiye üstüne verilir.

Birden çok derneklerin birleşmesinden doğan birlikler de bir dernek mahiyetinde ve aynı hükümlere bağlıdırlar.

Bunlar beyannamelerini aynı şekilde İçişleri Bakanlığına verirler. »

« Madde 5. — Kurulan dernek beyannamesini verdiği tarihten başlayarak 15 gün içinde :

A) Adını, merkezini, ikametgâhını ve tüzüğünü;

B) İdare kurulu üyelerinin öz ve soy adlarını, meslek ve sanatlarını ve ikametgâhlarını;

Herhangi bir gazete ile yayınlamağa mecburdurlar. »

« Madde 9. — Kurulması kanunen yasak edilen veyahut gayeleri umumî adaba veya ahlâka aykırı olan dernekler kişilik iktisap edemezler.

A) Devletin mülki bütünlüğünü ve siyasal ve ulusal birliğini bozmağa çalışan,

B) Din, mezhep ve tarikat esaslarına dayanan,

ADALET KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

3512 sayılı Cemiyetler Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 3512 sayılı kanunun 1 nci, 4 ncü, 5 nci, 9 neu, 27 nci, 33 ncü, 34 ncü ve 35 ncü maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 1. — Kazanç paylaşmaktan başka bir maksatla ikiden ziyade şahsın bilgilerini, faaliyetlerini, devamlı bir şekilde birleştirmeleri suretiyle kurulan dernekler bu kanun hükümlerine bağlıdırlar.

Dernekler, tüzüklerinde dernek olarak kurulmak arzusunu açığa vurmakla tüzel kişilik sahibi olurlar.

Amaçları kanuna, ahlâka ve umumi âdaba aykırı dernekler tüzel kişilik sahibi olamaz.

Madde 4. — Her dernek kurulduğu tarihten sonra gelen ilk iş gününde kurulduğu yerin en büyük idare üstüne ana tüzüğünden iki tanesi iliştilmiş bir bildirim vermeğe mecburdur.

Siyasi derneklerle birden ziyade illerde faaliyet gösterecek derneklerin tüzükleri ve bildirimleri İçişleri Bakanlığına gönderilmek üzere yukarıki fıkra gereğince kurulduğu yerin en büyük idare üstüne verilir.

Birden çok derneklerin birleşmesinden doğan birlikler de bir dernek mahiyetinde ve aynı hükümlere bağlıdırlar. Bunlar bildirimlerini aynı şekilde İçişleri Bakanlığına verirler.

Madde 5. — Kurulan dernek bildirimini verdiği tarihten başlayarak 15 gün içinde:

A) Adını, merkezini, çalıştığı yeri ve tüzüğünü;

B) İdare Kurulu üyelerinin öz ve soyadlarını, meslek ve sanatlarını ve ikametgâhlarını;

Herhangi bir gazete ile yayınlamağa mecburdurlar.

Madde 9. — Aşağıda yazılı derneklerin kurulması yasaktır:

A) Devletin mülki bütünlüğünü ve siyasî ve millî birliğini bozmağa çalışan;

B) Din, mezhep ve tarikat esaslarına dayanan;

C) Aile, cemaat, ırk esasına veya adına da-

İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

3512 sayılı Cemiyetler Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 3512 sayılı kanunun 1, 4, 5, 9, 27, 33, 34 ve 35 nei maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 1. — Kazanç paylaşmaktan başka bir amaçla ikiden ziyade kişinin bilgilerini, çalışmalarını sürekli bir şekilde birleştirmeleri suretiyle kurulan dernekler bu kanun hükümlerine bağlıdırlar.

Dernekler, tüzüklerinde dernek olarak kurulmak isteğini açığa vurmakla tüzel kişilik sahibi olurlar.

Amaçları kanuna, ahlâka ve umumi âdaba aykırı dernekler tüzel kişilik sahibi olamazlar.

Madde 4. — Her dernek kurulduğu tarihten sonra gelen ilk iş gününde kurulduğu yerin en büyük idare üstüne, tüzüğünden iki tanesi iliştilmiş bir bildirim vermeğe mecburdur.

Siyasi derneklerle birden ziyade illerde faaliyet gösterecek derneklerin tüzükleri ve bildirimleri İçişleri Bakanlığına gönderilmek üzere, yukarıki fıkra gereğince kurulduğu yerin en büyük idare üstüne verilir.

Birden fazla derneklerin birleşmesinden doğan birliklerde bir dernek mahiyetinde ve aynı hükümlere bağlıdırlar. Bunlar bildirimlerini ve tüzüklerini aynı şekilde İçişleri Bakanlığına verirler.

Madde 5. — Kurulan dernek, bildirimini verdiği tarihten başlayarak onbeş gün içinde:

A) Adresini, merkezini çalıştığı yeri ve tüzüğünü,

B) İdare kurulu üyelerinin öz ve soy adlarını, meslek ve sanatlarını ve konutlarını,

Herhangi bir gazete ile yayınlamağa mecburdur.

Madde 9. — Aşağıda yazılı derneklerin kurulması yasaktır:

A) Devletin mülki bütünlüğünü ve siyasi ve Millî birliğini bozma amacı güden,

B) Din, mezhep ve tarikat esaslarına dayanan,

C) Aile, cemaat, ırk esasına veya adma

Hü

C) Aile, cemaat, ırk esasına veya adına dayanan,

D) Gizli tutulan ve gayesini saklayan,

E) Memleket içinde sosyal bir zümrenin diğerleri üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak veya memleket içinde kurulmuş sosyal ve ekonomi nizamları devirmek veya memleketin siyasi veya hukuki nizamını yıkmak maksadını kovuşturan, derneklerle,

F) Muntakavi maksat güden veya unvan taşıyan siyasi derneklerin kurulması yasaktır. »

«Madde 27. — Derneklerin feshi genel olarak Medeni Kanun hükümlerine bağlıdır. Şukadar ki bir derneğin kendi kendine, feshine karar verebilmesi için tüzüğüne göre toplanacak olan genel kurul üyelerinin en az üçte ikisinin huzuru şarttır. Bu suretle çokluk hasıl olmadığı takdirde ikinci defa toplanmak için 20 nci maddeye göre üye çağrılır. Bu çağrı üzerine toplanacak üyelerin sayısı ne olursa olsun fesih keyfiyetinin görüşülmesi caizdir. Ancak bu suretle yapılan toplanma ve görüşme sonunda fesih hakkında verilecek kararın mevcut üyelerin üçte iki oyu ile ittihaz olunması şarttır.

Derneğin feshi, idare kurulu tarafından beş gün içinde 4 ncü maddede yazılı idare makamlarına bildirilir. »

« Madde 33. — 4 ncü, 5 nci ve 27 nci maddeler hükümlerini yerine getirmeyenlerle konu ve maksatları 9 ncü maddede yasak edilen hususlarla ilgili dernekleri kuranlar hakkında hareketleri daha ağır cezayı gerektiren bir suç olmadığı takdirde Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesi hükmü uygulanır ve bu derneklerin çalışmaları menolunur ve mevcut malları muhafaza altına alınır.

Mahkeme hükümden evvel dahi bu derneklerin çalışmalarını menedebilir ve mallarını muhafaza altına alabilir ».

Ad. K.

yanan,,

E) Bölgecilik maksadı güden veya bölgeci bir unvan taşıyan siyasî dernekler.

Madde 27. — Derneklerin feshi genel olarak Medeni Kanun hükümlerine bağlıdır. Şu kadar ki bir derneğin kendi kendine feshine karar verebilmesi için tüzüğüne göre toplanacak olan genelkurul üyelerinin en az üçte ikisinin huzuru şarttır.

Bu suretle çokluk elde edilemediği takdirde ikinci defa toplanmak için 20 nci maddede göre üye çağrılır. Bu çağrı üzerine toplanacak üyelerin sayısı ne olursa olsun fesih keyfiyetinin görüşülmesi caizdir. Ancak bu suretle yapılan toplanma ve görüşme sonunda fesih hakkında verilecek kararın mevcut üyelerin üçte iki oyu ile ittihaz olunması şarttır.

Derneğin feshi idare kurulu tarafından beş gün içinde 4 ncü maddede yazılı idare makamlarına bildirilir.

Madde 33. — Birinci maddenin son fıkrasında yazılı veya 9 ncü maddede yasak edilen hususlarla ilgili dernekleri kuranlar hakkında hareketleri daha ağır cezayı gerektiren bir suç olmadığı takdirde Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesinin birinci fıkrasında yazılı ceza hükmolünmekle beraber bu derneklerin çalışmaları menolunur.

Mahkeme, hükümden evvel dahi bu derneklerin çalışmalarını menedebilir ve mallarını muhafaza altına alabilir.

Dördüncü ve beşinci maddeler hükümlerini yerine getirmiyen dernekleri kuranlar hakkında 10 liraya kadar hafif para cezası hükmolünmekle beraber mahkemece eksiklerin tamamlanması için 15 günü geçmemek üzere verilecek süre içinde bu ödevi yerine getirmiyen der-

İçiş. K.

dayanan,

D) Gizli tutulan veya gayesini saklıyan derneklerle,

E) Bölgecilik amacı güden veya bölgeci bir ünvan taşıyan siyasi dernekler.

Madde 27. — Derneklerin feshi, genel olarak, Medeni Kanun hükümlerine bağlıdır. Şu kadar ki, bir derneğin kendi kendini feshe karar verebilmesi için tüzüğüne göre toplanacak olan genel kurul üyelerinin enaz üçte ikisinin huzuru şarttır.

Bu suretle çokluk elde edilemediği takdirde ikinci defa toplanmak için yirminci maddeye göre üyeler çağırılır. Bu çağırı üzerine toplanacak üyelerin sayısı ne olursa olsun fesih keyfiyeti görüşülebilir. Ancak bu suretle yapılan toplanma ve görüşme sonunda fesih hakkındaki kararın mevcut üyelerin üçte iki oyiyle verilmesi şarttır.

Derneğin fesih, idare kurulu tarafından beş gün içinde 4 neü maddede yazılı idare makamlarına bildirilir.

Madde 33. — Birinci maddenin son fıkrasında yazılan veya dokuzuncu maddede yasak edilen dernekleri kuranlar hakkında, hareketleri daha ağır cezayı gerektiren bir suç olmadığı takdirde, Türk Ceza Kanununun 526 neü maddesinin birinci fıkrasında yazılı ceza hükmolünmekle beraber bu derneklerin çalışmaları menolunur.

Mahkeme, hükümden evvel dahi bu derneklerin çalışmalarını menedebilir ve mallarını muhafaza altına alabilir.

Dördüncü ve beşinci maddeler hükümlerini yerine getirmiyen dernekleri kuranlar hakkında on liraya kadar hafif para cezası hükmolünmekle beraber, mahkemece eksiklerin tamamlanması için on beş günü geçmemek üzere verilecek süre içinde bu ödevi yerine getirmiyen

Hi

Ad. K.

« Madde 34. — Tüzüğünde yazılı konu ve amacı dışında faaliyette bulunan dernekleri idare edenler 10 liraya kadar hafif para cezasına çarptırılır.

9 neu madde ile yasak edilen hususlarla ilgili faaliyetlerde bulunulduğu takdirde 33 neü madde hükümleri uygulanır ».

MADDE 2. — Amacını değiştiren dernekler 4 neü madde gereğince beyanname vermeğe ve 5 nei maddede sayılı hususları yayınlamağa mecburdurlar. Bu madde hükümlerini yerine getirmeyenler hakkında 33 neü madde hükümleri uygulanır.

MADDE 3. — 2512 sayılı Cemiyetler Kanununun 7 nei maddesi kaldırılmıştır.

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan	Adalet Bakanı
<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>R. Türel</i>
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
<i>A. R. Artunkal</i>	<i>Hilmi Uran</i>
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı
<i>H. Saka</i>	<i>N. E. Sumer</i>
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
<i>Yücel</i>	<i>Sırrı Day</i>
Ekonomi Bakanı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı
<i>Fuad Sirmen</i>	<i>Dr. S. Konuk</i>
Gümrük ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
<i>Suat H. Ürgüblü</i>	<i>Ş. R. Hatipoğlu</i>
Ulaştırma Bakanı	Ticaret Bakanı
<i>A. F. Cebesoy</i>	<i>R. Karadeniz</i>
Çalışma Bakanı	
<i>Dr. S. Irmak</i>	

neklerin feshine karar verilir.

Yirmi yedinci maddenin son fıkrasında yazılı ödevi yerine getirmiyenler hakkında Türk Ceza Kanununun 526 nei maddesini birinci fıkrasında yazılı ezaa hükümlerine.

Madde 34. — Tüzüğünde yazılı konu ve amacı dışında faaliyette bulunan dernekleri idare edenler 10 liraya kadar hafif para cezasına çarptırılır.

Birinci maddenin son fıkrasında yazılı veya, 9 neu madde ile yasak edilen hususlarla ilgili faaliyetlerde bulunulduğu takdirde 33 neü maddenin birinci fıkrası hükümleri uygulanır.

Madde 35. — 10, 11, 12, 13, 14 neü maddeler hükümlerine aykırı harekette bulunanlar bu hareketleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde Türk Ceza Kanununun 526 nei maddesinin birinci fıkrası hükmüne göre cezalandırılırlar.

Yirmi beşinci maddede yazılı ödevi yerine getirmiyen dernekler hakkında bu kanunun 33-neü maddesinin ikinci fıkrası hükümleri uygulanır.

Madde II. — 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 7 nei maddesi kaldırılmıştır.

Madde III. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde IV. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

İçiş. K.

derneklerin feshine karar verilir.

Yirmi yedinci maddenin son fıkrasında yazılı mecburiyeti yerine getirmiyenler haklarında Türk Ceza Kanununun 526 nci maddesinin birinci fıkrasında yazılı ceza hükmolunur.

Madde 34. — Tüzüğünde yazılı amaç ve konular dışında faaliyette bulunan dernekleri idare edenler hakkında on liraya kadar hafif para cezası hükmolunur.

Birinci maddenin son fıkrasında yazılan veya dokuzuncu madde ile yasak edilen hususlara ait faaliyette bulunulduğu takdirde otuz üçüncü maddenin birinci fıkrası hükümleri uygulanır.

Maadde 35. — Adalet Komisyonunun 35 nci maddesi aynen

MADDE 2. — Adalet Komisyonunun 2 nci maddesi aynen

MADDE 3. — Adalet Komisyonunun 3 nci maddesi aynen

MADDE 4. — Adalet Komisyonunun 4 nci maddesi aynen